

Öykücü gözüyle damıtılmış yazılar

Handan İnci'nin yayına hazırladığı Aşkın Yıpranma Payı, yazarın Elele dergisinde 1976 Aralık ayından 1985 Ocak'ına kadar yayımlanmış toplam 96 yazısı ve 13 söyleşisini buluşturuyor. Ayrıntıya kıymet veren berrak bir gözün bakışı...

KARIN KARAKASLI
karinkarakasli@yahoo.com

Sosyal medyanın iletişim hızını belirlemeye başlamasıyla birlikte, bir çırpıda yüz binlerce kişiye ulaşan yazıya, tıpkı mevsimlik hit şarkılarda olduğu üzere, aynı hızla eskir oldu. Dolayısıyla köşe yazısı, deneme, söyleşilerden oluşan **kitaplar**, zamana karşı direnebilmenin gücüyle apayrı bir öneme sahip. Hele de topluma duyurgaları sonuna kadar açık usta bir edebiyatçının elinden çıkmışlarsa... Sevgi Soysal'ın **Bakmak** kitabında toplanan gazete yazıları nasıl 70'li yıllar Türkiye'si'ni bir panorama misali önümüze seriyorsa, şimdi sonraki bir on yılı da Tomris Uyar'dan okuma şansımız var. Handan İnci'nin yayına hazırladığı ve **Yapı Kredi Yayınları**'ndan çıkan **Aşkın Yıpranma Payı**, yazarın Elele dergisinde 1976 Aralık ayından 1985 Ocak ayına kadar yayımlanmış toplam 96 yazısını ve 13 söyleşisini buluşturuyor.

Uyar'ın güncelerini de derleyen Handan İnci, incelikli edebiyatından taviz vermemesi ile tanınan bir öykü aşığının kitlelere ulaşan bu yazıları için benimsemiştiği yolu şöyle tarif etmiş bizlere: **"Bu kitapta derlenen Elele yazılarının önemi, Tomris Uyar'ın öykülerinde ince çizgilerle ilerlettiği, günlüklerinde ise nisbeten öne çıkardığı toplumsal eleştirisini, bu defa yazıların ilk katmanında gürül gürül akıtmasıdır... Gündökümleri'nde kendisini karamsarlığa, hüznü daha rahat bırakan, umutsuz olmaktan çekinmeyen yazar, Elele'de seslendiği kesime karşı hissettiği sorumluluk nedeniyle daha derli toplu ve 'umutlu'dur."**

Yazıda saklı öyküler

Tomris Uyar, bu yazılar aracılığıyla toplumun her kesimine nüfuz eder, farklı hayatlara doğrudan tanık olurken, her yazısına mutlaka bir öykü parçacığı iştirilmiş gibidir. Çok katmanlı yazılarda, edebiyat okuru o yüzden nice tamamlanmamış, kendi hayal gücüne bırakılmış öykü parçacıkları, birbirinden özgün ayrıntılarla karşılaşacak. İşte "Göç" yazısından bir sahne; aile ilk elde önem verdiği yatakları özenle denk yapmış. Ya geride kalanlar: "Eski düzenin, bildiğimiz, alıştığımız şeylerin, bir bakıma kendi kişiliğimizin önemli parçalarıdır unutmaktan korktuklarımız. O yüzden de kamyonun son yüklenenler, içler acısı bir dağılım içinde: Patateslerle soğanların arasında bir telik teki (öbür tek kim bilir nerede?),



Tomris Uyar

bir kavanoz, bir fincan tabağı, yarım kilo şeker, tuz..."

Çiçek Pasajı'nın hikâyesini anlatırken de Haçik'in öyküsünü anlatır. Yazık ki 1915'in tarihi "Ermeni ayaklanması" resmi söylemine takılır ve yazar Haçik'e bir türlü yaklaşamaz. "Tarihe Ermeni ayaklanması olarak adlandırılan kanlı olaylar sırasında Kemalîye'de oturan Kazım Efendi ailesi, Pasaj'ın hikâyesini başlatacak genç Haçik'in hayatını kurtarmasaydı, ne olurdu acaba? Aile bu Ermeni çocuğunu çok seviyor, evlerindeki kuyuda gizliyorlar onu. Kuyuda yediyor, içiriyorlar, canını kurtarıyorlar. O yaştaki, günlerce karanlık bir kuyuda, can korkusu içinde kalan Haçik'in hiç bilmediği İstanbul'a beş parasız gitme cesaretini gösterişini yadırgayamayız. Kuyudan kurtulduktan sonra Haçik, hemen yola koyuluyor. Beş parasız, en zorlu koşullar altında, bazen günlerce yürüyerek, bazen birilerine sığınarak ne yapıp yapıyor İstanbul'a. Hemşeri dayanışması sonucu Dagüstasyon'un vestiyerinde bir iş buluyor ve başlıyor para biriktirmeye... Bir süre sonra Kâzım Efendi'ye haber uçuruyor, gelmesini söylüyor, böylece borcunu da ödüyor. İki kısa zamanda, önce dipteki çiçekçi dükkânından başlayarak yavaş yavaş bütün pasajı ele geçiriyorlar."

Tomris Uyar kadın-erkek ilişkileri-ne de ağırlıkla değiniyor yazılarında. Kadını özellikle mercek altına alırken, çalışma hayatında mücadele veren, beriyandan da mükemmel bir anne, sevgili olmaya çalışan modern zaman kadının açmazlarını, arayışlarını ve özlemlerini

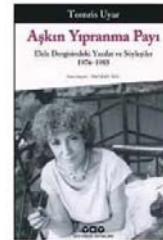
dile getiriyor. En çok vurguladığı noktalardan biri eşitler arası kurulan bireyin özgürlüğüne alan tanyan, dostluk ve dayanışma içeren yeni bir ilişki modeli. Şöyle tarif ediyor yıllandıkça değeri artan bu ilişkiyi: "Cinsel tutkuya da, onun tohumuyla yeşeren aşka da yıpranma payı tanımayı bilmeliyiz. Doğa, kısa süren duygu fırtınalarının, tutku kasırgalarının yerine sönmeyen közler yetiştirmeyi biliyor nasılsa. Sürekli, sağlam beraberliklerde kafa ve duygu birliğinden, bir bedene alışmaktan, bir insanı benimsemekten doğan kalıcı aşkı vazgeçilmez kılıyor. Öbür adı 'alışkanlık' olan, en çetrefil, en büyük tutkuyu."

Tüketim ve biblio bebek imajına sığılmayan, emeğini ortaya koyan kadının insan ilişkilerinde dayattığı yeni arayış da bugün halen önemini koruyan temel bir mesele: "Bizim kuşaktan kadınların çalışma yaşamında hız kazanmak adına attığı fazlalıklar nelerdi? İpek çoraplar, sivri topuklu iskarpinler, taranması zaman alan uzun yapılı saçlar. Ama bunların da ötesinde; alışılmış incelikler. Erkeğin göstermelik bir incelik adına çiçek yollaması, tektas yüzük takması, altınza hemen bir iskemle sürmesi, sigaranızı hemen yakması, paltonuzu hemen tutması. Yalnız... Daha önceki bir güncemde de yazdığım gibi, bizler bu tektip inceliği reddederken, erkekte (dostumuzdan, sevgilimizden, kocamızdan, oğlumuzdan) bizimle teke tek kurduğumuz ilişkiye özgü incelikleri keşfetmesini istemiştik, ummuştuk..."

Her insan keşfedilmeyi bekleyen bir hazine yazarın gözünde. Hiçbir ayrıntıyı

gözden kaçırmayan Levanten ve yabancı gördüğü Madam Kristin'de de bir öyküden vazgeçiyor dağımık fırça darbeleleriyle. "İnsanlar, yaşadıkları, soludukları iklime göre biçimleniyorlar. Madam Kristin ve iki kız kardeşi yıllardır bu ahşap yalıda oturuyorlardı; kimseyle görüşmezlerdi. Hiçbiri evlenmemişti. Levanten dediğimiz ailelerden geliyorlardı: Değişik bir kültür, bir yabancılık. Türkçeyi öğrenememişlerdi ya da özellikle öğrenmemişlerdi. Bir tek su götürmez gerçek vardı yalnız: Üçünün de akıl dengesinde bir bozukluk olduğu...Garip bir evdi. Eşyalar, insanlarla birlikte eskimişti. Dayanılmaz bir hüznü kaplıyordu içiniiz. En ucuz şeylerle en pahalıların yan yana duruşu, ailenin kaçınılmaz bir çöküşle sona ereceğinin belirtisiydi. Toz ve küf kokuyordu her yan."

Eşcinsellerle ilgili yazılarından azınlıklara ele aldığı ve almadığı konulara, ele aldıklarını nasıl anlattığına kadar pek çok açıdan tartışabileceğimiz Tomris Uyar'ın **Aşkın Yıpranma Payı**, ayrıntıya toplamdan daha kıymet veren berrak bir gözün bakışını sunuyor bizlere. Değişen ve hiç değişmeyen Türkiye ile birlikte...



AŞKIN YIPRANMA PAYI

Tomris Uyar
Hazırlayan: Handan İnci
Yapı Kredi Yayınları, 2015
356 sayfa, 29 TL.